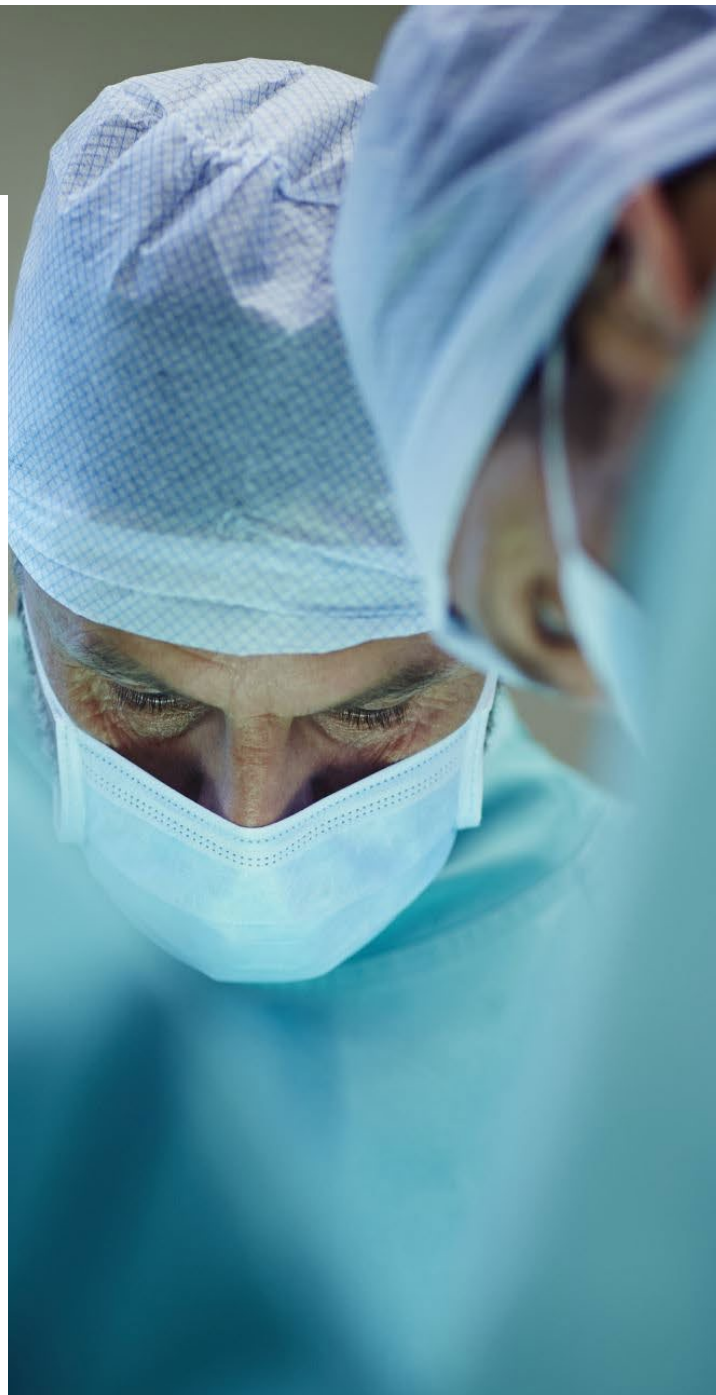

Zajištění primární zdravotní péče pro osoby z Ukrajiny

17. BŘEZNA

Ministerstvo zdravotnictví

Verze 01 – metodický pokyn
bude doplňován dle aktuálních
potřeb a poznatků.

Aktuální situace

V současné době přicházejí do České republiky desetitisíce uprchlíků z Ukrajiny. Příchozím je zajištěn pobytový status i účast na systému veřejného zdravotního pojištění, a to ve stejném rozsahu jako českým pojištěncům.

Osoby z Ukrajiny, které projdou registračním procesem, mají zajištěnou účast v systému veřejného zdravotního pojištění jako státní pojištěnci a mají plný nárok na poskytování hrazených zdravotních služeb jako jiní pojištěnci zdravotních pojišťoven v ČR.

Zajištění zdravotní péče uprchlíkům má však svá specifika:

- existující jazyková bariéra
- trauma z prožité situace
- nutnost návaznosti na péči, která probíhala na Ukrajině
- epidemiologická specifika země původu
- zajištění dostupnosti primární péče

Dle názoru Ministerstva zdravotnictví je nutné podniknout opatření, která usnadní osobám z Ukrajiny čerpat zdravotní péči v České republice a zároveň zajistí, že neklesne dostupnost zdravotních služeb pro občany ČR.

Je nutné zajistit dostupnost péče pro osoby z Ukrajiny, aniž by došlo k omezení péče o ostatní pojištěnce.

Jako hlavní oblasti, kterým je nutné se v současné době primárně věnovat, byly identifikovány:

1. zajištění první pomoci v místech, kam primárně směřují osoby z Ukrajiny
2. zajištění primární péče pro osoby z Ukrajiny
3. zajištění depistáže TBC
4. zajištění očkování

Zajištění první pomoci

První pomoc (nebo odbornou první pomoc) je nutné zajistit na místech, kde dochází k výskytu většího množství osob přicházejících z Ukrajiny, tedy typicky:

- nádraží vlakové dopravy
- Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině (KACPU)

V současné době jsou na těchto místech budovány stanoviště první pomoci, která jsou zřizována Českým červeným křížem, zdravotnickou záchrannou službou příslušného kraje, případně dalšími dobrovolnickými či neziskovými organizacemi.

Na základě v současné době dostupných informací se tento stav jeví jako dostačující. Dle názoru Ministerstva zdravotnictví **není nutné v místě KACPU** zřizovat zdravotnická zařízení poskytovatelů zdravotních služeb.

Zdravotní zabezpečení těchto míst je možné zvládnout zajištěním stanoviště první pomoci či odborné první pomoci. Tuto činnost je možné vykonávat i mimo zdravotnické zařízení a bez oprávnění k poskytování zdravotních služeb. Pokud osoba poskytující tuto první pomoc zjistí, že dotyčný potřebuje neodkladné odborné ošetření, je odeslán do zdravotnického zařízení.

V místě KACPU je poskytována pouze první pomoc či odborná první pomoc. Není nutné zřizovat zdravotnické zařízení poskytovatele zdravotních služeb.

Nepovažujeme za nutné navazovat na KACPU například ordinace praktického lékaře nebo praktického lékaře pro děti a dorost. Optimální je, pokud přes KACPU projde každá osoba z Ukrajiny právě jednou a není žádoucí vytvářet motivaci pro vyhledání KACPU za účelem poskytování primární péče. Poskytnutí primární péče je nutné směřovat do ambulancí praktických lékařů a do nízkoprahových ambulancí primární péče v lůžkových zdravotnických zařízeních.

Standardní zdravotní péče by měla být poskytována ve zdravotnických zařízeních poskytovatelů zdravotních služeb.

V místě KACPU není poskytována zdravotní péče všem osobám v rámci registračního procesu, ale je pouze zajištěna dostupnost první pomoci v případě, že to bude zdravotní stav osob vyžadovat.

Pokud je v rámci místních specifik v KACPU poskytováno i například krátkodobé ubytování, může být po vyhodnocení situace zřízena ordinace prvotní péči o dočasně ubytované.

Zajištění primární péče o osoby z Ukrajiny

Je žádoucí, aby byla v maximální možné míře zajištěna primární péče o tyto osoby. Je žádoucí využít síť poskytovatelů v oboru všeobecné praktické lékařství, praktické lékařství pro děti a dorost, gynekologie i další odbornosti ambulantních specialistů.

Je předpoklad, že tuto standardní síť poskytovatelů budou využívat především osoby, které již v České republice mají určité vazby, jsou ubytovány u příbuzných či známých, nebo jim bylo poskytnuto dočasné ubytování českými občany.

Standardní síť praktických lékařů pro dospělé, pro děti a dorost a ambulantních specialistů budou využívat především Ukrajinci, kteří zde mají vazby a zázemí.

Osoby, které zde vazby nemají a nebude jim například doporučen konkrétní praktický lékař, praktický lékař pro děti a dorost či ambulantní specialista a nebude jim poskytnuta pomoc například s objednááním, se budou pravděpodobně s potřebou zdravotní péče obracet na **nemocnice**.

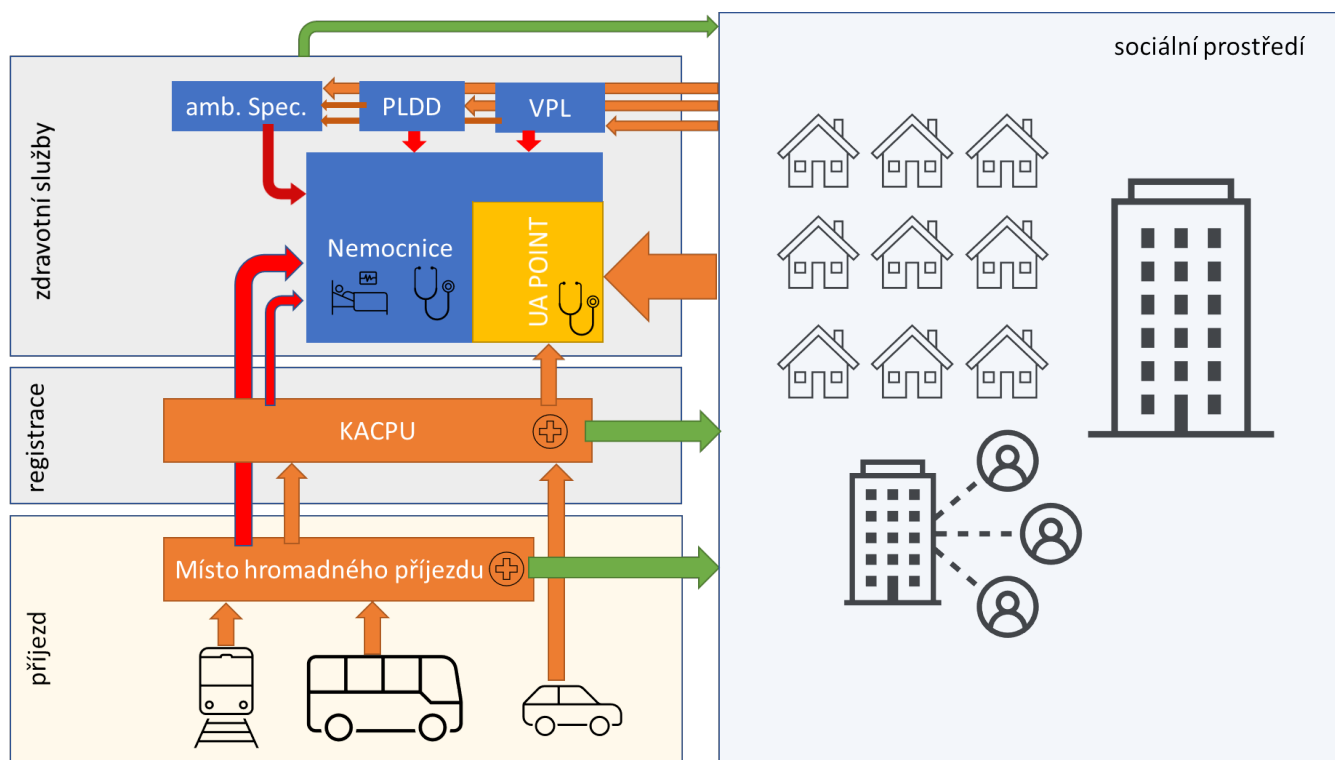
Z hlediska zajištění plynulosti poskytování zdravotních služeb, návaznosti na specializované ambulance v nemocnici i pro překlenutí jazykové bariéry je žádoucí vybudovat **nízkoprahové ambulance (centra) primární péče při nemocnicích – UA POINTy**.

UA POINTy – centra primární péče pro osoby z Ukrajiny

Síť UA POINTů

UA POINTy z rozhodnutí Ministerstva zdravotnictví zřídí všechny fakultní nemocnice přímo řízené Ministerstvem zdravotnictví, a to obratem. U ostatních nemocnic, kteří zřizují urgentní příjem I. typu bude zřízení UA POINTů silně doporučeno. V případě, že v kraji není takový poskytovatel (např. Středočeský kraj), bude doporučeno, aby UA POINT vznikl minimálně u jedné nemocnice, která zřizuje urgentní příjem II. typu. Obdobu UA POINTů však může (a Ministerstvo zdravotnictví tento postup doporučuje) zřídit kterákoli nemocnice, u které je předpoklad zvýšeného zájmu občanů z Ukrajiny o poskytování primární péče.

Začlenění UA POINTu do zdravotnického zařízení poskytovatele zdravotních služeb je provedeno dle místních specifik, například v návaznosti na urgentní příjem či v samostatném objektu, dle možností konkrétní nemocnice. Klíčové je viditelné označení tohoto pracoviště a zajištění směřování osob vyžadujících primární péči na toto místo.

UA POINT je nízkoprahová ambulance (pro dospělé, pro děti a dorost) zřízená pro osoby z Ukrajiny při nemocnici. Je zajištěna návaznost péče i tlumočení.

Péče v UA POINTech

V UA POINTech bude poskytována primární péče minimálně v následujícím rozsahu:

- Lékařská pohotovostní služba pro dospělé
- Lékařská pohotovostní služba pro děti a dorost

V případě zvýšeného zájmu o tento typ péče dále:

- gynekologicko-porodnická ambulance

Ordinační doba je **doporučena v rozsahu standardní ordinační doby běžných nemocničních ambulancí** (např. 7.00 – 15.00) s jasným označením, kam mají směřovat pacienti mimo tuto dobu – především urgentní příjem, emergency, standardní LPS.

Personální zajištění

Poskytování zdravotní péče bude zajištěno minimálně lékaři L2 s příslušným kmenem, kteří budou pracovat pod odborným dohledem lékaře L3 v příslušné specializaci.

Nelékařský zdravotnický personál a administrativní personál bude zajištěn dle potřeby.

Na UA POINTech je nutné zajištění tlumočení. Je možné využít příchozí ukrajinské zdravotníky, kontakty předají krajské krizové struktury, případně KACPU.

Zajištění návaznosti péče

Každé KACPU musí být vybaveno kontakty na nejbližší UA POINTY (v případě více UA POINTŮ v okolí je nutné mít kontakty na všechny). Na tyto UA POINTY jsou směřováni pacienti, kteří nemají zajištěnu primární péči. Je vhodné předat kontakty na tyto UA POINTY ve formě letáku.

UA POINTY musí mít zajištěnu návaznost především na pracoviště RDG (skiagram hrudníku pro případ epidemiologického či klinického podezření na tuberkulózu (příznaky tuberkulózy, případně kontakt s nemocným s tuberkulózou v rodině či jiném kolektivu kdykoli v historii).

Dále musí být v případě potřeby zajištěna návaznost na specializované ambulantní vyšetření nebo přijetí k hospitalizaci.

Každý UA POINT musí mít jedno kontaktní telefonní číslo se zajištěnou službou v pracovní době UA POINTu – kontakt pro KACPU apod.

Koordinace kapacit

Pro účely koordinace kapacit je využívána již vybudovaná struktura krajských koordinátorů intenzivní péče, jejichž kompetence se rozšíří i na monitoring kapacit nízkoprahové primární péče.

Specifika péče o osoby z Ukrajiny

Další informace pro poskytovatele zdravotních služeb jsou uvedeny na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví [zde](#).

První kontakt se zdravotníkem

V případě kontaktu osoby z Ukrajiny se zdravotníkem již v rámci KACPU (případně v místě příjezdu), je úkolem zdravotníka pouze **základní zdravotní triage** s cílem identifikovat osoby, které:

- potřebují poskytnutí akutní zdravotní péče (pro akutní onemocnění či poranění)
- potřebují akutně zajištění chronické péče / medikace
- představují zdravotní riziko pro své okolí, resp. veřejné zdraví.

Tyto osoby jsou přednostně nasměrovány k poskytovateli zdravotních služeb. Pokud osoba nemá zajištěnu primární péči ve standardní síti, je směřována na nejbližší UA POINT při nemocnici.

Všem osobám je doporučeno, aby absolovaly preventivní prohlídku v primární péči (ambulance všeobecného praktického lékaře, praktického lékaře pro děti a dorost), případně v UA POINTu.

Všem osobám je dále doporučeno očkování proti nemoci covid-19 v nejbližším očkovacím místě.

V případě čekání na KACPU vyplní může být předběžně vyplněn anamnestický dotazník, který je k dispozici v češtině a ukrajinštině. Vyplněný dotazník urychlí odebrání anamnézy v případě prvního kontaktu se zdravotnickým pracovníkem poskytovatele zdravotních služeb.

První vyšetření v primární péči nebo na UA POINTu

Pro urychlení odebrání anamnézy může být využit vyplněný anamnestický dotazník.

Preventivní vyšetření a prohlídky před vstupem do zaměstnání nebo nástupem do dětského kolektivu jsou stejného rozsahu jako v případně pojištěnců v ČR.

V rámci vyšetření by mělo být opět ověřeno, a případně doporučeno očkování na covid-19.

Zásadní je provedení depistáže tuberkulózy. V případě **klinického podezření na tuberkulózu** či v případě **anamnesy kontaktu s tuberkulosou v rodině či kolektivu** je zajištěno provedení skiagramu hrudníku ve dvou projekcích a případně bude provedeno vyšetření pneumologem (pozitivní RTG nález, kontakt s TB), pokud je v rámci poskytovatele k dispozici, případně bude pacient odeslán na vyšetření pneumologem. V případě známek aktivní tuberkulózy je nemocný neprodleně odeslán na lůžkové plicní či infekční oddělení k izolaci a dalšímu vyšetření a léčbě

Další klinická, laboratorní či zobrazovací vyšetření jsou indikována v závislosti na stavu klienta a epidemiologickou anamnézu.

Speciální postupy u dětí (zejména s ohledem na stav očkování)

Při **první zdravotní prohlídce pediatrem** po vstupu do České republiky je provedena **kontrola očkovacího průkazu**. Pokud rodiče nebo jiný doprovod dítěte nedoloží dokumentaci o jeho očkování, bude k němu přistupováno jako k neočkovanému a očkování bude zahájeno během této první zdravotní prohlídky. V některých případech je možné na přechodnou dobu vycházet z anamnestických údajů rodičů / doprovodu a očkování odložit o maximálně 4 týdny.

Další postup se řídí **Doporučením České vakcinologické společnosti ČLS JEP (ČVS)** akceptovanými ostatními dotčenými OS k očkování osob (dětí, adolescentů, dospělých), které budou pobývat na území České republiky v důsledku současné krize na Ukrajině, ze dne 7.3.2022.

Podmínkou povolení vstupu do dětského kolektivu je provedení této prohlídky a doočkování v rozsahu odpovídajícím doporučením ČVS.

Rodiče budou tázáni na symptomy **tuberkulózy u dítěte a epidemiologickou anamnézu**. Pokud bude epidemiologická anamnéza pozitivní, případně dítě má nebo mělo symptomy, které mohou odpovídat TBC, bude **zhotoven skiagram hrudníku ve dvou projekcích a případně bude zajištěno vyšetření pneumologem** (pozitivní RDG nález, kontakt s TBC).

Speciální postupy u těhotných žen a novorozenců

U těhotných žen se postupuje v souladu s doporučeným postupem Česká gynekologická a porodnická společnost (ČGPS) České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně (ČLS JEP) [„Zásady dispenzární péče v těhotenství“ \(1/2021\)](#):

Při porodu a po něm je poskytována novorozenci standardní péče včetně očkování, vyšetření na kongenitální dysplázii kyčlí a zajištění následné dispenzarizace pediatrem. Postup zajištění péče u pediatra sdělí porodnice.

Postup při pracovně lékařských prohlídkách

Postup při pracovně lékařských prohlídkách je uveden na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví [zde](#).

Pracovně lékařské prohlídky může poskytovat poskytovatel v oboru všeobecné praktické lékařství nebo pracovní lékařství, který má se zaměstnavatelem uzavřenu smlouvu. V případě nerzizikových prací a prací kategorie 1 může jít o registrujícího všeobecného praktického lékaře dané osoby a smlouva nemusí být uzavřena.

(více viz § 54 zákona č. 373/2011 Sb.).

IT zajištění

Pro zajištění provozu UA pointů budou postupně vyvíjeny podpůrné IT aplikace. V maximální možné míře budou využívány a přizpůsobovány aplikace vyvinuté v rámci boje proti COVID-19. V první fázi vznikne, úpravou aplikace CFA (Covid Forms Application), modul pro zprostředkování informací o UA pointech veřejnosti. Bude povinností všech jednotlivých UA pointů se registrovat v aplikaci CFA (<https://cfa.uzis.cz>) a vyplňovat a udržovat aktuální set poskytovaných služeb a všeobecné a kontaktní údaje o daném UA pointu. Údaje budou požadovány v co nejvíce strukturované podobě, aby byl usnadněn překlad. Tyto údaje budou poté prezentovány na úroveň ministerstev, krajů, ORP i široké veřejnosti, za účelem zpřístupnění zdravotní péče.

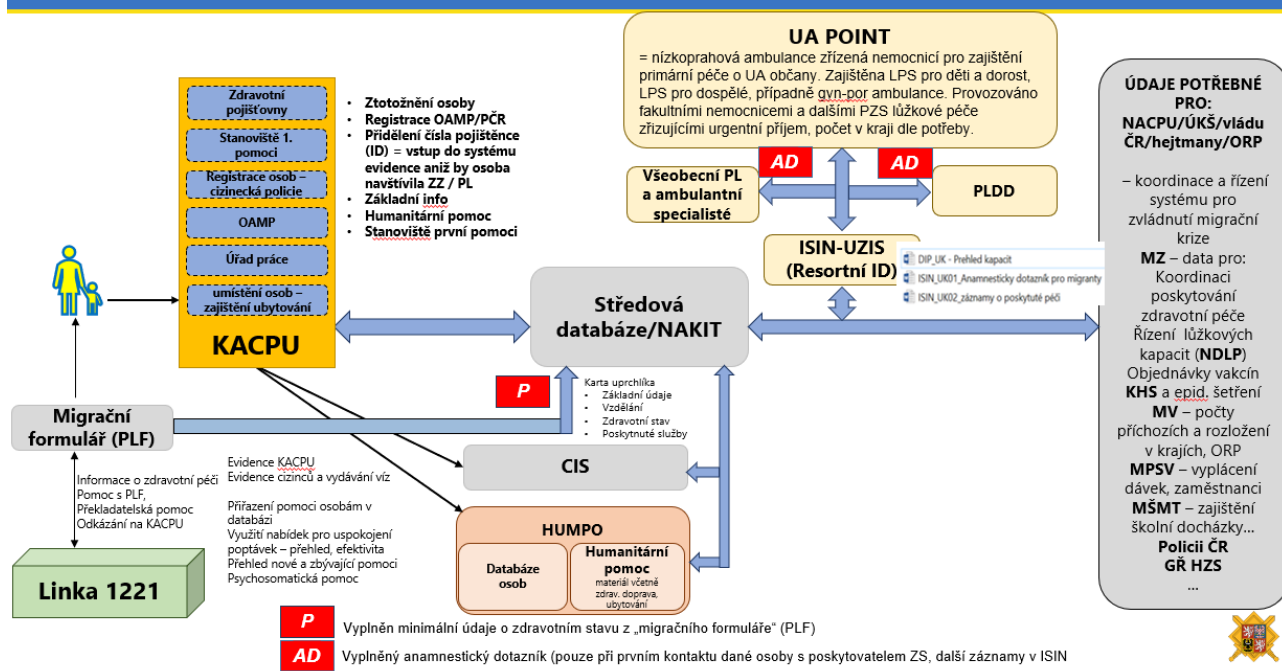
Centrálně bude zajištěno vyvěšení kontaktních informací na webu v gesci MZ ČR, předpokládané mutace stránek jsou minimálně jazyky čeština, angličtina, ukrajinština. Údaje budou dostupné i lince 1221, která se stane hlavní Informační linkou Ministerstva zdravotnictví České republiky se dvěma základními agendami:

- **Volba 1** **COVID agenda včetně očkování**
- **Volba 2** **Zdravotní péče pro Ukrajinské uprchlíky**

V ISIN budou vytvořeny nové moduly – hospitalizační modul specializovaný na pacienty přicházející z Ukrajiny a dále vstupní anamnestický dotazník, který bude UA point povinen vyplnit, pokud již nebyl vyplněn jiným poskytovatelem. ISIN nabídne UA pointu možnost jej načíst, upravit, vložit, nebo stornovat. Rozsah takto sbíraných dat je minimalizován a bude sloužit k zejména plánování kapacit. Přístupy poskytovatelů do ISIN zůstanou stejné jako při řešení agend souvisejících s epidemií COVID-19.

Nový modul ISIN bude propojen s tzv. Středovou databází MV (správce NAKIT) a bude zabezpečeným rozhraním poskytovat i přijímat předem definovaná data k zabezpečení úplného operačního obrazu situace za oblast zdravotnictví.

Obdobně bude na stejném principu jako u epidemie COVID-19 rozšířena **aplikace Dispečinku intenzivní péče** (dip.mzcr.cz), ve které se budou sbírat základní údaje o kapacitách UA pointů, počty dostupných ambulancí, ordinační hodiny, kapacita pro RTG vyšetřování.

System záznamu dat v modulech:

1. K vyplňování zdravotních dat o občanech Ukrajiny prchajícími před válkou dojde ve smyslu návrhu pouze při kontaktu dotyčného s PZS -> systém nenarušuje jiné meziresortní systémy a sběry dat
2. PZS vyhledá v modulu ISIN-Ukrajina záznam o příslušném pacientovi (dle unikátního identifikátoru, který bude každé osobě přidělen, nebo dále se znalostí jména, příjmení, příp. data narození). V případě neexistence záznamu k dané osobě bude vytvořen nový záznam.
3. Bude ověřeno, zda má osoba vyplněn anamnestický dotazník. V případě, že nikoli, bude anamnestický dotazník s danou osobou vyplněn poskytovatelem zdravotních služeb (jeho zaměstnancem – administrátorem apod.)
4. U ambulantního ošetření bude proveden záznam o ošetření
5. U hospitalizace bude proveden předepsaný záznam o hospitalizaci

Cílem IT řešení s využitím vyvinutých nástrojů určených pro zvládnutí pandemie onemocnění Covid je včasná detekce a prevence epidemických rizik, koordinace a udržení poskytování zdravotních služeb v souvislosti s migrační vlnou z válkou postižené Ukrajiny.

Problematika zdravotního pojištění a úhrad

Zdravotní pojištění osob přicházejících z Ukrajiny

Osoby přicházející v rámci migrační vlny z Ukrajiny jsou směřovány do KACPU, kde proběhne jejich registrace a je jim uděleno vízum na strpění. Zároveň jsou zaregistrovány z jedné z českých zdravotních pojišťoven.

Tímto okamžikem se stávají pojištěnci v systému veřejného zdravotního pojištění a mají nárok na poskytování plné péče jako ostatní čeští pojištěnci.

Těmto osobám může být vydáván též [náhradní průkaz pojištěnce](#).

Plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění za tyto osoby je stát.

Úhrady péče poskytnuté osobám z Ukrajiny

Informace o úhradách péče jsou uvedeny také na stránkách Všeobecné zdravotní pojišťovny [zde](#).

Podrobné informace pro poskytovatele zdravotních služeb jsou uvedeny na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví [zde](#).